

Συνέντευξη του προέδρου της EETT στο adslgr.com

«Πριν απαντήσω ξεχωριστά σε κάθε μια ερώτηση, θα ήθελα να ευχαριστήσω το adslgr.com forum για την ευκαιρία που μου δίνει να πληροφορήσω το κοινό του για ορισμένα θέματα τα οποία για αρκετούς ίσως δεν είναι πλήρως ξεκάθαρα. Επειδή ορισμένες ερωτήσεις περιλαμβάνουν και νομικά θέματα ή/και θέματα ορισμών και επειδή ήθελα να προσδώσω μια παιδευτική και ενημερωτική χροιά, μερικές απαντήσεις είναι πιο μακροσκελείς από το κανονικό. Ελπίζω να μη κουράσω το κοινό σας.»

Κανονιστικές υποχρεώσεις και ρύθμιση της αγοράς

***Τον περασμένο Νοέμβριο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ύστερα από μια ευρύτατη δημόσια διαβούλευση με τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές επικοινωνιών και τις αρχές ανταγωνισμού, αποφάσισε να αφήσει εκτός ρύθμισης ένα μεγάλο μέρος αγορών λιανικής, μεταξύ άλλων τις εθνικές / τοπικές τηλεφωνικές υπηρεσίες επίγειας γραμμής για οικιακή ή και επαγγελματική χρήση. Η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι για αυτές τις αγορές δεν χρειάζεται πλέον η εκ των προτέρων ρύθμιση και στο εξής θα ελέγχονται από τις αρχές ανταγωνισμού. Πρακτικά τι σημαίνει αυτό για την Ελληνική πραγματικότητα; Πόσο έτοιμη είναι η ελληνική αγορά να εφαρμόσει τώρα αυτές τις αλλαγές και κυρίως την άρση εκ των προτέρων ρυθμιστικής παρέμβασης στην σταθερή τηλεφωνία;**

«Κατ' αρχήν να σημειώσω τα εξής:

- Όταν λέμε «**ρύθμιση**» εννοούμε πάντα την «**εκ των προτέρων**» (**ex ante**) **κανονιστική ρύθμιση προς την εταιρεία την οποία η «ανάλυση αγορών» απέδειξε ότι κατέχει ΣΙΑ** ή Σημαντική Ισχύ στην (αντίστοιχη) Αγορά. Στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες που ελέγχει η EETT υπάρχουν 18 διαφορετικές Αγορές. (Βλέπε: [Markets_EC.pdf](#)).
- Μια εταιρεία ορίζεται ότι κατέχει ΣΙΑ σε μια αγορά όταν αποδειχθεί ότι στην αγορά αυτή δεν υφίσταται ακόμα αποτελεσματικός ανταγωνισμός (είναι δηλαδή «μη ανταγωνιστική»). Μία αγορά κρίνεται ως «**μη ανταγωνιστική**» (και συνεπώς εμπίπτει σε «**εκ των προτέρων**» **ρύθμιση**) όταν ικανοποιούνται σωρευτικά τα εξής «**τρία κριτήρια του ανταγωνισμού**»:
 1. υφίστανται υψηλοί και μη παροδικοί φραγμοί εισόδου για άλλους «παίκτες» σ' αυτήν την αγορά (barriers to entry)
 2. η διάρθρωση της αγοράς είναι τέτοια που δεν τείνει προς την κατεύθυνση ενός αποτελεσματικού ανταγωνισμού (towards effective competition) μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα
 3. το δίκαιο περί ανταγωνισμού κρίνεται ανεπαρκές να αντιμετωπίσει από μόνο του, αποτελεσματικά, τις εκάστοτε αστοχίες της αγοράς (can not address market failures).
- Οι μέχρι στιγμής αναλύσεις μας έχουν επίσημα καταλήξει ότι **ο ΟΤΕ χαρακτηρίζεται ως εταιρεία με ΣΙΑ σε 12 από τις 18 αγορές, στις οποίες συνεπώς υπόκειται σε «εκ των προτέρων» ρύθμιση.**

Δεν υπόκειται σε «εκ των προτέρων» ρύθμιση στις 6 αγορές:

- **Αγορά 4** (Διεθνείς τηλεφωνικές υπηρεσίες για οικιακούς πελάτες)
- **Αγορά 6** (Διεθνείς τηλεφωνικές υπηρεσίες για μη οικιακούς πελάτες)
- **Αγορά 15** (Εκκίνηση κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας)
- **Αγορά 16** (Τέλη τερματισμού κινητών επικοινωνιών, στην οποία η Cosmote κατέχει θέσει ΣΙΑ μαζί με τις άλλες δύο εταιρείες κινητών επικοινωνιών)
- **Αγορά 17** (Διεθνής περιαγωγή σε δίκτυα κινητών επικοινωνιών) και
- **Αγορά 18** (Υπηρεσίες και δίκτυα ραδιοηλεκτρονικών εκπομπών).

Είναι γεγονός ότι στις 17 Δεκεμβρίου του 2007 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες θα επιδέχονται «εκ των προτέρων» κανονιστική ρύθμιση και τις οποίες, συνεπώς, οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές οφείλουν να συνεχίσουν να αναλύουν

κάθε δύο χρόνια ή και νωρίτερα αν η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή κρίνει ότι οι συνθήκες κάποιας αγοράς μεταβλήθηκαν σε βαθμό που απαιτεί νέα ανάλυση.

Με την Σύσταση αυτή ο αριθμός των αγορών μειώνεται από 18 σε 7 (μία αγορά λιανικής και έξι αγορές χονδρικής), με στόχο να απλοποιηθεί το ρυθμιστικό περιβάλλον και να μειωθεί ο φόρτος των Εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών και των Επιχειρήσεων. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι η συγκεκριμένη Σύσταση δεν θίγει ή αλλάζει ούτε τους ορισμούς των αγορών, ούτε τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις μέχρι σήμερα αναλύσεις των 18 αγορών, ούτε τις αντίστοιχες **κανονιστικές υποχρεώσεις** που έχει θεσπίσει η κάθε Εθνική Ρυθμιστική Αρχή στις εταιρείες με ΣΙΑ (δηλαδή στον ΟΤΕ).

Μολονότι τις μειώνει από 18 σε 7, η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν αποκλείει σε κάποιο Κράτος μέλος της ΕΕ να συνεχίσει να ρυθμίζει «εκ των προτέρων» μία ή περισσότερες από τις παλιές (τις αποσυρόμενες) αγορές, υπό την προϋπόθεση ότι η εκ μέρους της Εθνικής Ρυθμιστικής Αρχής νέα ανάλυση μιας αποσυρόμενης αγοράς αποδείξει ότι δεν υπάρχει ακόμα αποτελεσματικός ανταγωνισμός σ' αυτήν την αγορά (δηλαδή παραμένει «μη ανταγωνιστική»).

Για την Ελλάδα αυτό σημαίνει πρακτικά τρία πράγματα:

- Οι 7 αγορές που παραμένουν στη συγκεκριμένη Σύσταση (οι πρώην Αγορές 1 και 2 συνδυαζόμενες σε μία Αγορά και οι πρώην Αγορές 8, 9, 11, 12, 13, 16) θα πρέπει να αναλυθούν εκ νέου, σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου 3431/2006. Αυτό προγραμματίζουμε να το αρχίσουμε αμέσως μόλις για κάποια αγορά περάσει η προθεσμία της 2ετίας από την προηγούμενη της ανάλυση. Επειδή μερικές απ' αυτές κλείνουν την διετία μέσα στο 2008, η νέα τους ανάλυση αρχίζει σύντομα.
- Από τις υπόλοιπες 10 αγορές που έχουν τεθεί εκτός της Σύστασης, εκείνες που η πρόσφατή μας ανάλυση αγορών κατέδειξε ως μη ανταγωνιστικές – δηλαδή τις εξής πέντε: πρώην Αγορές 3, 5, 7, 10, 14 -- είμαστε υποχρεωμένοι να τις αναλύσουμε εκ νέου, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τις προβλέψεις του νόμου 3431/2006 αλλά και τις προβλέψεις της Σύστασης για τα κριτήρια που θα πρέπει να πληρούνται. Συνεπώς, όπως και στο (α), μόλις κάποια απ' αυτές τις 5 αγορές κλείσει την 2ετία της, θα προχωρήσουμε αμέσως στη νέα της ανάλυση. Όποια απ' αυτές αγορές η ανάλυσή μας αποδείξει ότι παραμένει μη ανταγωνιστική, αυτή θα συνεχίσει να υπόκειται σε «εκ των προτέρων» ρύθμιση από την ΕΕΤΤ. Μέχρις ότου όμως ολοκληρωθεί η ανάλυση, συνεχίζουν να ισχύουν οι σημερινές ρυθμιστικές υποχρεώσεις του ΟΤΕ για την συγκεκριμένη αγορά.
- Τέλος, από τις αγορές που έχουν τεθεί εκτός της Σύστασης, αυτές στις οποίες η πρόσφατη ανάλυση αγορών δεν όρισε εταιρεία με ΣΙΑ, (υπάρχουν τέσσερις τέτοιες περιπτώσεις: οι πρώην Αγορές 4, 6, 15 και 18) δεν θα περιληφθούν σε επόμενους κύκλους ανάλυσης παρά μόνο εάν υπάρχει ένδειξη ότι οι συνθήκες ανταγωνισμού στις συγκεκριμένες αγορές έχουν αλλάξει. Τέλος, η Αγορά 17 έχει πλέον αποσυρθεί και συνεπώς δεν θα προχωρήσουμε σε ανάλυσή της.

Η ΕΕΤΤ (όπως και υπόλοιπες 26 Ρυθμιστικές Αρχές) είναι υποχρεωμένη να κοινοποιήσει όλα τα αποτελέσματα των νέων αναλύσεων της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την σύμφωνη γνώμη της. Μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι ανωτέρω διαδικασίες, **δεν αλλάζει τίποτε στον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιούμε την «εκ των προτέρων» ρύθμιση.**

Αναφορικά με το τελευταίο σκέλος της ερώτησής σας, για όποιες αγορές η ανάλυση οδηγήσει στην εξαίρεσή τους από την «εκ των προτέρων» ρύθμιση, αυτό σημαίνει πρακτικά για την Ελληνική πραγματικότητα ότι ΟΤΕ δεν θα υποχρεούται τότε να ζητήσει την έγκριση της ΕΕΤΤ κάθε φορά που εμφανίζει ένα εκπτωτικό προϊόν σε κάποια απ' αυτές τις αγορές. **Σε περίπτωση όμως που μια εταιρεία με ΣΙΑ σαν τον ΟΤΕ** θελήσει να προσφέρει **συνδυαστικά προϊόντα/πακέτα (bundled offers)**, στα οποία ένα από τα προϊόντα του συνδυασμού εμπίπτει σε αγορά που παραμένει ρυθμιζόμενη «εκ των προτέρων», ο ΟΤΕ θα συνεχίσει να έχει την υποχρέωση να ζητάει την έγκριση της ΕΕΤΤ, καθόσον η ΕΕΤΤ είναι υποχρεωμένη να ελέγχει την εκ μέρους του ΟΤΕ πιθανή δημιουργία αθέμιτου ανταγωνισμού (ο οποίος μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα καταλήγει εις βάρος του καταναλωτή), διότι ενδεχομένως ο ΟΤΕ να εφαρμόζει αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές, όπως, «συμπίεσης περιθωρίου κέρδους» (margin squeeze), «ληστρικής τιμολόγησης» (predatory pricing), «σταυροειδών επιδοτήσεων» (cross subsidization), «μη επαναληψιμότητας» (non replicability) του πακέτου από αντιπάλους, κλπ.

Παρόλα ταύτα, όπως γίνεται και τώρα, έτσι και μετά το πέρας των αναλύσεων, η ΕΕΤΤ θα συνεχίσει να ελέγχει **«εκ των υστέρων» (ex post)** όλες τις πρώην αγορές (ακόμα και αυτές που αποσύρονται) και

όλες τις πρακτικές ή αποφάσεις εταιρειών (και όχι μόνον του ΟΤΕ) -- καθόσον η **ΕΕΤΤ εξουσιοδοτείται από τον νόμο να ασκεί τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού** (και να εφαρμόζει τον Ν.703/1977) σε όλες τις αγορές των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών -- και να επεμβαίνει διορθωτικά εάν η εποπτεία της αποδείξει ότι κάποια πρακτική, συμφωνία ή απόφαση εταιρείας/ων δημιουργεί/ούν περιορισμό ή νόθευση του ανταγωνισμού.

Προσωπικά πιστεύω ότι η ελληνική αγορά δεν είναι ακόμα έτοιμη να εφαρμόσει σήμερα όλες αυτές τις αλλαγές και κυρίως την άρση της «εκ των προτέρων» ρυθμιστικής παρέμβασης και στις 10 αγορές που τίθενται εκτός της Σύστασης, κυρίως διότι απέχουμε πολύ ακόμα από το να έχουμε αποτελεσματικό ανταγωνισμό σ' αυτές τις αγορές. Αλλά αυτό βέβαια θα είμαστε σε καλύτερη θέση να το πούμε με βεβαιότητα όταν έχουμε τα αποτελέσματα της νέας ανάλυσης αγορών την οποία αρχίζουμε σύντομα.»

Δημόσιο Δίκτυο, Κρατικό Δίκτυο και λειτουργικός διαχωρισμός

***Παρατηρούμε σε δηλώσεις στελεχών εταιρειών και σε δημοσιεύματα που αφορούν την αγορά των τηλεπικοινωνιών ασάφεια και παρανόηση για το τι αποτελεί "δημόσιο δίκτυο" και τι ακριβώς έχει εκχωρηθεί στον ΟΤΕ για συντήρηση και διαχείριση. Θα μπορούσατε να μας βοηθήσετε να "ξεκαθαρίσουμε" την "παρεξήγηση"; Μήπως ο λειτουργικός διαχωρισμός του κατέχοντος Σημαντική Ισχύ στην Αγορά θα έλυνε, μαζί με την "παρεξήγηση", ένα μέρος των προβλημάτων της αγοράς;**

«Επειδή πράγματι έχει δημιουργηθεί κάποια παρεξήγηση, ζήτησα την επίσημη γνωμάτευση του Νομικού Τμήματος της ΕΕΤΤ το οποίο μου παρέσχε τα κάτωθι στοιχεία.

A. Έννοια «δημοσίου δικτύου»

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία (ν. 3431/2006, άρθρο 2, στοιχ. στ'), ως **«δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών»** ορίζεται το δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το οποίο χρησιμοποιείται εν όλω ή κυρίως, για την παροχή διαθέσιμων **στο κοινό** υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Στην έννοια του «δημοσίου δικτύου» δεν περιλαμβάνεται το ιδιοκτησιακό καθεστώς της εταιρείας επί του δημοσίου δικτύου της. Δηλαδή, ανεξάρτητα από το εάν το δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών συστήνεται, λειτουργεί, ελέγχεται, διατίθεται από το Δημόσιο (ή φορέα του δημοσίου τομέα) ή από ιδιώτη, τελικώς ορίζεται ως «δημόσιο» όταν αυτό χρησιμοποιείται για την παροχή υπηρεσιών στο κοινό. **Υπ' αυτήν λοιπόν την έννοια, συνεπώς, το δίκτυο του ΟΤΕ είναι «δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών».**

B. Έννοια «κρατικού δικτύου»

Η έννοια του «δημοσίου δικτύου» δεν πρέπει να συγχέεται με την έννοια του **«κρατικού δικτύου»**. Σύμφωνα με το ν. 3431/2006 (στοιχ. Κη'), ως «κρατικά δίκτυα» - τα οποία μάλιστα δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του Νόμου αυτού - ορίζονται τα κλειστά δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και οι μεμονωμένοι σταθμοί ραδιοεπικοινωνιών, που εγκαθίστανται και χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένους μόνον φορείς, όπως π.χ., τα Υπουργεία, τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, για την εξυπηρέτηση αποκλειστικά και μόνο υπηρεσιακών τους αναγκών και τα οποία δεν χρησιμοποιούνται για την παροχή εμπορικών υπηρεσιών στο κοινό». Δηλαδή ο νομοθέτης, ορίζοντας την έννοια του κρατικού δικτύου, δεν υπεισέρχεται στην κρίση επί του «ποιος (δηλαδή το κράτος ή ο ιδιώτης)» είναι ο κύριος του δικτύου, ποιος παρέχει το δίκτυο, αλλά του «πώς και σε ποιόν» τούτο παρέχεται. Υπ' αυτήν την έννοια, **το δίκτυο του ΟΤΕ δεν είναι «κρατικό δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών».**

Γ. Ιδιοκτησιακό καθεστώς ΟΤΕ επί του δικτύου

Αναφορικά με το ερώτημα εάν το δημόσιο δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το οποίο ο ΟΤΕ έχει εγκαταστήσει, λειτουργήσει και διαχειρισθεί, ανήκει στην κυριότητά του ή στην κυριότητα του Κράτους, σημειώνονται τα εξής:

- Το δημόσιο δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών το οποίο χρησιμοποιείται από τον ΟΤΕ για την παροχή στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών **ανήκει στον ΟΤΕ**. Τούτο ισχύει ανεξάρτητα από το γεγονός ότι, κατά την αρχική χορήγηση Ειδικής Άδειας από το ελληνικό κράτος στον ΟΤΕ, του είχαν επιβληθεί ειδικά και αποκλειστικά δικαιώματα εγκατάστασης, χρήσης και εκμετάλλευσης του δικτύου, δυνάμει του μονοπωλιακού καθεστώτος που τον διείπε, καθώς και του είχαν δοθεί προς επίτευξη των παραπάνω κρατικές ενισχύσεις. Με την Ειδική Άδεια που χορηγήθηκε στον ΟΤΕ το 1995 (Π.Δ. 437/1995, ΦΕΚ 250/Α/1995) και τροποποιήθηκε το 2001 (ΑΠ ΕΕΤΤ 229/26/2001, ΦΕΚ 1303/Β/2001) **καταργήθηκαν όλα τα αποκλειστικά δικαιώματα που είχε ο ΟΤΕ μέχρι τότε**, καθιστώντας ταυτόχρονα σαφές ότι

οφείλει να συμμορφώνεται με την κείμενη νομοθεσία όπως και κάθε άλλη εταιρεία τηλεπικοινωνιών.

- Σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 2 της χορηγηθείσης στον ΟΤΕ Ειδικής Άδειας, ορίζεται ότι «Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Αστικού Κώδικα, όλες οι τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις που έχουν κατασκευασθεί ή αγορασθεί από τον Κάτοχο της Άδειας με σκοπό την παροχή των Αδειοδοτούμενων Υπηρεσιών υπό τους όρους της παρούσας Άδειας αποτελούν και παραμένουν στην ιδιοκτησία του Κατόχου της Άδειας, ανεξάρτητα από την λήξη, την τροποποίηση, την μη ανανέωση ή την ανάκληση της παρούσας Άδειας. Ο Κάτοχος της Άδειας είναι κύριος ή αποκλειστικά και μόνο σε περίπτωση προμήθειας εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση, κάτοχος, του εξοπλισμού των Αδειοδοτούμενων Υπηρεσιών. Το παρόν άρθρο δεν περιορίζει σε τίποτα τις τυχόν υποχρεώσεις ή δικαιώματα του Κατόχου της Άδειας σχετικά με τη **συνεγκατάσταση, από κοινού χρήση εξοπλισμού ή τις υποχρεώσεις παροχής πρόσβασης στο τοπικό βρόχο.**»

Στην σημερινή κατάσταση, το πρώην μονοπώλιο συνεχίζει να κατέχει μια **δομικώς δεσπόζουσα θέση στην αγορά**, η οποία πηγάζει από το γεγονός ότι κατέχει το μοναδικό δίκτυο της χώρας (το οποίο αρχικά είχε κτιστεί χρησιμοποιώντας κυρίως τα χρήματα των φορολογουμένων), γεγονός το οποίο δημιουργεί εμπόδια στον υγιή ανταγωνισμό. Το δίκτυο του αποτελεί αυτό που ονομάζεται «βασική διευκόλυνση» (essential facility) καθόσον είναι πάρα πολύ δύσκολο σε κάποιον άλλο να κτίσει ένα δεύτερο πανελλαδικό δίκτυο πρόσβασης που να φτάνει μέχρι το σπίτι του κάθε καταναλωτή της χώρας. Το αποτέλεσμα είναι **να μην υπάρχει ανταγωνισμός σε δικτυακές υποδομές** – και έτσι ο ΟΤΕ σήμερα κατέχει 75% της σταθερής τηλεφωνίας (όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 65.8%) -- και να χάνει ο καταναλωτής γιατί δεν έχει την δυνατότητα επιλογής δικτύου και παρόχου.

Επιπλέον -- μολονότι είναι ιδιοκτησία του – επειδή ακριβώς αποτελεί «βασική διευκόλυνση» της χώρας, ο Κοινοτικός και Εθνικός νόμος έχει επιβάλει στον ΟΤΕ **ειδικές υποχρεώσεις επί του δικτύου του**, όπως π.χ. συντήρησης, ποιότητας, ασφάλειας, τιμολόγησης και ανάπτυξης του δικτύου, συμμόρφωσης με τις διατάξεις της κείμενης τηλεπικοινωνιακής νομοθεσίας και της νομοθεσίας περί «**προστασίας του ανταγωνισμού**» και ικανοποίησης των προϋποθέσεων «πρόσβασης στο Δίκτυο και χρήσης των Αδειοδοτούμενων Υπηρεσιών».

Ο νόμος δηλαδή, υποχρεώνει τον ΟΤΕ να «**εξασφαλίζει την πρόσβαση στους άλλους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους**, χωρίς διακρίσεις, χωρίς να παραβιάζεται η αρχή της ισότιμης πρόσβασης και με τρόπο ίδιον μ' αυτόν που την παρέχει στις εταιρείες του δικού του ομίλου», ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση (επί αμοιβή) στον εξοπλισμό, στα ακίνητα, στα δικαιώματα διέλευσης και στο δίκτυο του ΟΤΕ, για να μπορέσει να αναπτυχθεί ο ανταγωνισμός.

Σ' όλο το κόσμο, ανάμεσα στα οφέλη που προσφέρει στον καταναλωτή ο υγιής ανταγωνισμός είναι ότι οδήγησε σε περισσότερες επενδύσεις (οι οποίες με τη σειρά τους δημιούργησαν περισσότερες θέσεις εργασίας) και στην εμφάνιση νέων καινοτόμων προϊόντων σε χαμηλότερες τιμές. Επιπλέον ωφέλησε τους καταναλωτές διότι τους επέτρεψε κατ' αυτόν τον τρόπο να έχουν επιλογή σε πάροχο, δίκτυο και υπηρεσίες. Οι ρυθμιστικές ενέργειες της ΕΕΤΤ παίζουν σημαντικότερο ρόλο στην ανάπτυξη ενός υγιούς ανταγωνισμού και στην προστασία του καταναλωτή, καθώς ορίζουν λεπτομερώς (όπως πράττουν και οι υπόλοιπες 26 Ρυθμιστικές Αρχές της ΕΕ) τις συνθήκες πρόσβασης από τους άλλους παίκτες της αγοράς στη μοναδική δικτυακή υποδομή του πρώην μονοπωλίου.

Μέχρις ότου όμως ο ανταγωνισμός φτάσει και στη χώρα μας σε σημείο που να επιτρέψει την δημιουργία νέων υποδομών σε δίκτυα πρόσβασης, ή τουλάχιστον φτάσει στην πλήρως διαφανή και ισότιμη πρόσβαση απ' όλους τους παίκτες στο μοναδικό πανελλαδικό δημόσιο δίκτυο, ο καταναλωτής δεν θα αποκομίζει το μέγιστο των ωφελημάτων. Και αυτό -- κατά ένα σημαντικό μέρος -- γιατί πολλοί καταναλωτές δεν μπορούν εύκολα να αλλάζουν από τον ένα πάροχο στο άλλο, καθόσον η διαδικασία αυτή περνά μέσα από τον **δυσκίνητο ΟΤΕ, ο οποίος βάζει εμπόδια στην ανάπτυξη της αγοράς, αρνούμενος τις ειδικές ρυθμιστικές του υποχρεώσεις και μη συνεργαζόμενος με την Ρυθμιστική Αρχή και τους παρόχους «πελάτες του» χονδρικής** (π.χ., αρνείται να παρέχει στην ΕΕΤΤ τα στοιχεία που θα της επιτρέψουν να ασκήσει σωστά τον εποπτικό της ρόλο και στους παρόχους-πελάτες του την απαιτούμενη πληροφόρηση, καθυστερεί την παράδοση βρόχων προς τους λιανικούς πελάτες των εναλλακτικών, δεν εξυπηρετεί τους παρόχους με ίδιο τρόπο όπως τον δικό του λιανικό βραχίονα, κλπ) με αποτέλεσμα όλα τα πρόσφατα παρατηρούμενα προβλήματα εξυπηρέτησης που βιώνει ο καταναλωτής που θέλει να φύγει από τον ΟΤΕ. Και αυτό ισχύει τόσο για τη αγορά τηλεφωνίας όσο και για τη αγορά της ευρυζωνικότητας. Η ΕΕΤΤ, προσπαθεί με ασφαλιστικά μέτρα εναντίον του ΟΤΕ και με

πρόστιμα που του επιβάλλει να τον εξαναγκάσει να συμμορφωθεί με τις ρυθμιστικές του υποχρεώσεις της διαφάνειας, της μη διακριτικότητας και μη αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς του.

Και αυτό με οδηγεί στο τελευταίο μέρος της ερώτησής σας για το **αν το εργαλείο του λειτουργικού διαχωρισμού** του κατέχοντος Σημαντική Ισχύ στην Αγορά θα έλυνε, μαζί με την "παρεξήγηση", ένα μέρος των προβλημάτων της αγοράς. Η απάντησή μου -- και ταυτόχρονα η απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των υπόλοιπων 26 αντίστοιχων Ρυθμιστικών Αρχών της ΕΕ, καθώς και όσων χωρών τον έχουν ήδη υλοποιήσει ή προχωρούν στην υλοποίηση του (Αγγλία, Σουηδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Πολωνία) - είναι ένα ανεπιφύλακτο ναι.

Ο λειτουργικός διαχωρισμός απαιτεί το πρώην μονοπώλιο (incumbent) να διαχωρίσει την δικτυακή του υποδομή από τις μονάδες του που χρησιμοποιούν την υποδομή αυτή για να παρέχουν λιανικές υπηρεσίες. Μολονότι δημιουργούνται λειτουργικά ξεχωριστές επιχειρηματικές οντότητες, το γενικότερο ιδιοκτησιακό καθεστώς δεν μεταβάλλεται.

Ορισμένα πλεονεκτήματα και οφέλη του λειτουργικού διαχωρισμού προς τον καταναλωτή είναι τα ακόλουθα:

- Ο λειτουργικός διαχωρισμός θα έχει θετική συμβολή στην περαιτέρω ώθηση της ανάπτυξης της Ελληνικής τηλεπικοινωνιακής αγοράς και θα επιτρέψει την ταχύτερη γεφύρωση του χάσματος που συνεχίζει να υπάρχει με τις άλλες ανταγωνιστικές χώρες της ΕΕ (παρόλη τη θετική πρόοδο που επετεύχθη το 2007).
- Με τον λειτουργικό διαχωρισμό, η πρόσβαση στην (μοναδική στην Ελλάδα) δικτυακή υποδομή (κυρίως στο «τελευταίο μίλι» του δικτύου) θα παρέχεται πλέον με τους ίδιους όρους τόσο στους άλλους παρόχους όσο και στην μονάδα λιανικών πωλήσεων του ίδιου του ΟΤΕ. Αυτό σημαίνει δυναμική παρέμβαση από τον Εθνικό Ρυθμιστή στην διακριτική συμπεριφορά του ΟΤΕ με αποτέλεσμα:
 - ο Τα ίδια χονδρικά προϊόντα και υπηρεσίες προς τον «ΟΤΕ-λιανική» όπως και στους εναλλακτικούς παρόχους,
 - ο τους ίδιους προς όλους χρόνους, όρους και συνθήκες εξυπηρέτησης, συμπεριλαμβανομένων και των χονδρικών τιμών,
 - ο την ίδια αξιοπιστία και λειτουργικότητα των υπηρεσιών
 - ο την ίδια πληροφόρηση και διαφάνεια προς όλους. Επομένως, όλοι οι πάροχοι θα μπορούν να ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις στην πρόσβαση στο μοναδικό πανελλαδικό δημόσιο δίκτυο του ΟΤΕ, παρέχοντας καλύτερη ποιότητα και χαμηλότερες τιμές υπηρεσιών τους, προς όφελος των καταναλωτών.
- Ο ΟΤΕ δεν θα μπορεί πλέον άδικα να κάνει διακρίσεις εις βάρος των εναλλακτικών παρόχων, γεγονός που θα δώσει μεγαλύτερη ώθηση στον ανταγωνισμό.
- Έχει αποδειχθεί ότι σε τέτοιου είδους συνθήκες αυξημένου ελεγχόμενου ανταγωνισμού, τόσο ο οργανισμός με δεσπόζουσα θέση όσο και οι εναλλακτικοί πάροχοι επενδύουν περισσότερο σε νέες δικτυακές υποδομές και νέες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να απολαμβάνει ένα πλήθος καινοτόμων υπηρεσιών από τις οποίες μπορεί να επιλέγει, ανάλογα με τις προτιμήσεις του.
- Όταν ο ανταγωνισμός φτάσει σε αποδεκτά επίπεδα, θα επιτραπεί στον Εθνικό Ρυθμιστή να μειώσει τις ρυθμιστικές υποχρεώσεις του ΟΤΕ.
- Οι επενδύσεις σε υποδομές δικτύων οδηγούν στη συνέχεια και σε δίκτυα οπτικών ινών, που στηρίζουν ακόμα πιο καινοτόμες υπηρεσίες. Επομένως, το εύρος των υπηρεσιών που προσφέρονται στον καταναλωτή αυξάνεται και νέες υπηρεσίες, όπως triple-play, quad-play, HDTV, κλπ, καθίστανται διαθέσιμες σε ανταγωνιστικές τιμές και ποιότητα.

Τέλος, τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία για το Ελληνικό Δημόσιο που ακόμα αποτελεί τον βασικό μέτοχο της επιχείρησης -- και ιδίως μάλιστα ενόψει των πρόσφατων κινήσεων προς τον ΟΤΕ διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων (funds) και ξένων τηλεπικοινωνιακών εταιρειών -- να σκεφτεί σοβαρά τον λειτουργικό ή δομικό διαχωρισμό του ΟΤΕ, διαχωρίζοντας κυρίως το δίκτυο πρόσβασης -- του οποίου η «επαναληψιμότητα» (replicability) είναι πολύ δύσκολη -- από τις υπηρεσίες, καθώς και το καθεστώς κάτω από το οποίο θα λειτουργούν αυτά, προτού ληφθούν τελικές αποφάσεις. Το θέμα του διαχωρισμού είναι κάτι που εξετάζεται με πολλή προσοχή από την ΕΕΤΤ και βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα μας για το 2008. Ίσως δε, καταλήξει στην επιβολή κάποιου είδους διαχωρισμού, αν ο ΟΤΕ συνεχίσει να βάζει σημαντικά εμπόδια στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού και κρίνουμε ότι ο διαχωρισμός θα αποβεί προς όφελος του καταναλωτή, της αγοράς και του ανταγωνισμού. Τα θέματα είναι πολλά και η οποιαδήποτε απόφαση κάθε άλλο παρά εύκολη.

Βέβαια, το οποιοδήποτε ιδιοκτησιακό ή διοικητικό καθεστώς του ΟΤΕ δεν πρόκειται να επηρεάσει ή να αλλάξει τις ειδικές υποχρεώσεις που έχει ο ΟΤΕ ούτε και το έργο του Εθνικού Ρυθμιστή (της ΕΕΤΤ), ο οποίος αποτελεί τον ανεξάρτητο μηχανισμό του Κράτους που ασκεί τον ελεγκτικό του ρόλο και εποπτεύει την αυστηρή εφαρμογή του νόμου απ' όλες τις εταιρείες του κλάδου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ανεξάρτητα του ιδιοκτησιακού τους καθεστώτος.»

***Με δεδομένα τα σχέδια της κυβέρνησης για συνδιοίκηση του ΟΤΕ με την Deutsche Telecom και με ίσο ποσοστό (25% συν μια μετοχή για κάθε πλευρά), πολύ σύντομα ο ΟΤΕ θα έχει δύο βασικούς μετόχους. Θεωρείτε ότι αυτό το καθεστώς θα μπορούσε να δυσκολέψει μια απόπειρα διαχωρισμού του Οργανισμού, η να την διευκολύνει;**

«Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Εξάλλου, δεν αποκλείεται η Deutsche Telecom «αυτοβούλως» να προτείνει στον Ρυθμιστή την έναρξη συζητήσεων μαζί του επί της διαδικασίας διαχωρισμού του «νέου ΟΤΕ». »

Ευρυζωνικές συνδέσεις και Καθολική Υπηρεσία

*** Στην ημερίδα της ΕΕΤΤ για τους καταναλωτές τον περασμένο Δεκέμβριο καταθέσατε την πρόταση να εξεταστεί το ενδεχόμενο να συμπεριληφθούν οι ευρυζωνικές συνδέσεις στην Καθολική Υπηρεσία. Θα θέλατε να μας αναλύσετε το σκεπτικό της πρότασής σας; Να αναμένουμε σύντομα την ανακοίνωση της σχετικής πρωτοβουλίας;**

«Είναι γεγονός ότι υπάρχει σχετικός προβληματισμός στα κράτη μέλη της ΕΕ για τον επαναπροσδιορισμό της Καθολικής Υπηρεσίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσης έχει μελετήσει το θέμα και έχει εξαγγείλει την έκδοση μιας «Πράσινης Βίβλου για την Καθολική Υπηρεσία» την οποία θα θέσει προς ευρεία διαβούλευση. Η ΕΕΤΤ θα συμμετάσχει ενεργά στη διαβούλευση αυτή και θα αποφασίσει, με βάση τη κατάσταση των αγορών και τη διεθνή πρακτική, το περιεχόμενο της καθολικής υπηρεσίας. Το εύρος και η χρηματοδότηση της Καθολικής Υπηρεσίας θα πρέπει επίσης να εξεταστούν πλήρως. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να ενδείκνυται και συγχρηματοδότηση από το κράτος, ιδίως όταν υπάρχει συνδυασμός με υπηρεσίες, όπως παιδείας (π.χ. ευρυζωνική πρόσβαση σε σχολεία, βιβλιοθήκες), υγείας (π.χ. ευρυζωνική πρόσβαση σε νοσοκομεία), κλπ.

Οι κύριες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας Καθολικής Υπηρεσίας, που τώρα συζητούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- βελτίωση της διαφάνειας και δημοσίευση πληροφοριών για τους τελικούς χρήστες,
- διευκόλυνση της χρήσης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της πρόσβασης σε αυτές από τους χρήστες με μειονεξία,
- διευκόλυνση των καταναλωτών ώστε να μπορούν να αλλάζουν φορέα παροχής μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης των διατάξεων για τη φορητότητα αριθμού,
- βελτίωση των υποχρεώσεων που αφορούν τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης,
- διασφάλιση της βασικής συνδεσιμότητας και της ποιότητας της υπηρεσίας, και
- εκσυγχρονισμός των ειδικών διατάξεων της οδηγίας ώστε να συμμορφώνονται προς τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις εξελίξεις στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της διαγραφής ορισμένων απηρχαιωμένων ή περιττών διατάξεων.

Η ΕΕΤΤ παρακολουθεί όλες τις εξελίξεις και τις κοινές πρακτικές των χωρών μελών της ΕΕ, όπως αυτές διαμορφώνονται με τις νέες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη τροποποίηση της οδηγίας Καθολικής Υπηρεσίας και συμμετέχει ενεργά στις διαβουλεύσεις στα διεθνή fora και θα ολοκληρώσει την πολιτική της με βάση την κατάσταση στην ελληνική αγορά και τις πρακτικές σε άλλες χώρες και στην ΕΕ.

Τέλος θα ήθελα να επισημάνω ότι, **η σωστή και πλήρης ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας στην Περιφέρεια, η παροχή προς τον πολίτη της Περιφέρειας κατάλληλων κινητήρων για σύνδεσή τους, καθώς και η ανάπτυξη ελληνικού περιεχομένου και χρήσιμων προς τον πολίτη της Περιφέρειας υπηρεσιών και εφαρμογών, θα πρέπει να τεθούν σε πολύ υψηλή προτεραιότητα στην αναπτυξιακή στρατηγική της Πολιτείας.»**

Κανονισμός συμπεριφοράς Εναλλακτικών παρόχων

*** Πολλοί χρήστες στο φόρουμ μας θεωρούν ότι λείπει ένας δεσμευτικός κανονισμός συμπεριφοράς των εναλλακτικών παρόχων έναντι των πελατών τους, κυρίως τώρα που οι πάροχοι αυτοί έχουν αυξήσει σημαντικά την πελατειακή τους βάση και δραστηριοποιούνται δυναμικά στην λιανική αγορά. Θα υπάρξει στο ορατό μέλλον η κατάρτιση ενός τέτοιου κανονισμού;**

«Αντιλαμβανόμενοι την κρισιμότητα των αρρυθμιών στην αγορά και των προβλημάτων παροχής ποιοτικών υπηρεσιών στον πολίτη-καταναλωτή, χαρακτηρίσαμε το Έτος 2008 ως έτος **Ποιοτικής Ευρυζωνικότητας**, ώστε να εστιάσουμε το ενδιαφέρον μας και τις ενέργειές μας σε δράσεις, μέτρα και αυστηρή εποπτεία των τηλεπικοινωνιακών εταιρειών για να βελτιωθεί η εξυπηρέτηση των καταναλωτών. Η ΕΕΤΤ έχει ήδη πρόσφατα εξειδικεύσει τους βασικούς κανόνες για την εξυπηρέτηση και προστασία των καταναλωτών με σχετική **τροποποίηση των όρων των γενικών αδειών** που παρέχονται στους εναλλακτικούς παρόχους και που αφορούν και σε απαιτήσεις για τα τηλεφωνικά κέντρα εξυπηρέτησης πελατών. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής βελτιώσεις: η διαδικασία βλαβοληψιών, η μη χρέωση κλήσεων για βλάβες, η διαθεσιμότητα τηλεφωνικών κέντρων 12 ώρες το 24ωρο, η κωδικοποίηση προβλημάτων καταναλωτών για την αμεσότερη και καλύτερη διεκπεραίωσή τους, οι μετρήσεις σχετικά με το ποσοστό των απαντηθεισών κλήσεων, κλπ.

Πέρα από τα ήδη ισχύοντα, η ΕΕΤΤ προσανατολίζεται σε δύο ακόμη σχετικές δράσεις. Η πρώτη αφορά στην εντός του Απριλίου ολοκλήρωση κανονισμού που ορίζει τους **Δείκτες Ποιότητας** για τη σταθερή και κινητή τηλεφωνία και την πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Με τη συγκεκριμένη δράση η ΕΕΤΤ επιδιώκει να εξασφαλίσει τη βέλτιστη ενημέρωση των καταναλωτών και ειδικότερα τη δυνατότητα πρόσβασής τους σε πλήρεις, συγκρίσιμες και εύχρηστες πληροφορίες σχετικά με την ποιότητα των διαθέσιμων από τους παρόχους τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Ο σωστά ενημερωμένος θα μπορεί να συγκρίνει, να βγάζει τα δικά του συμπεράσματα και να κάνει τη δική του επιλογή παρόχου. **Ο Κανονισμός Δεικτών Ποιότητας Παροχής Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών** έρχεται προς έγκριση στην ολομέλεια της ΕΕΤΤ εντός του μηνός.

Η δεύτερη δράση αφορά στην κατάρτιση **Κώδικα Δεοντολογίας Παρόχων** προς τους καταναλωτές ο οποίος ανάμεσα σε άλλα, θα προσδιορίζει τη συμπεριφορά των παρόχων προς τους καταναλωτές και ειδικότερα θα περιλαμβάνει την επιβολή νέων υποχρεώσεων στους παρόχους σχετικά με θέματα προστασίας, ενημέρωσης και εξυπηρέτησης των καταναλωτών. Επιπλέον, στα πλαίσια επεξεργασίας του Κώδικα Δεοντολογίας Παρόχων προς Καταναλωτές, και σε ότι αφορά το περιεχόμενό του αναφορικά με τις συμβάσεις, εξετάζεται η δυνατότητα επιβολής στους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους της υποχρέωσης αποζημίωσης προς τους καταναλωτές εφόσον υπάρξει παραβίαση των συμβατικών τους υποχρεώσεων κατά τις κείμενες διατάξεις. **Ο προτεινόμενος Κώδικας Δεοντολογίας Παρόχων θα βγει σε δημόσια διαβούλευση σε περίπου ένα μήνα.»**

Χρόνος ενεργοποίησης LLU και νέο RUO

*** Σύμφωνα με την εισήγηση της ΕΕΤΤ για την τροποποίηση του νέου RUO ο χρόνος ενεργοποίησης ενός ανενεργού LLU βρόχου αυξάνεται από τις 13, στις 25 εργάσιμες μέρες. Η αύξηση αυτή πιθανόν να δηλώνει την έμπρακτη αδυναμία του ΟΤΕ να τηρήσει τα χρονοδιαγράμματα του υπάρχοντος RUO, ωστόσο δημιουργεί επιπλοκές στον ανταγωνισμό: Εάν κάποιος διαλέξει να αγοράσει μια σύνδεση από τον ΟΤΕ μπορεί να περιμένει περίπου 10 μέρες ενώ αν θελήσει LLU ADSL από ανταγωνιστή του ΟΤΕ θα πρέπει να περιμένει 25 εργάσιμες μέρες. Μήπως τελικά ο ανταγωνισμός δεν γίνεται με ίσους όρους;**

«Κατ' αρχάς θα πρέπει να επισημάνω ότι για να δουλέψει σωστά το σύστημα και να μην ταλαιπωρείται ο καταναλωτής, θα πρέπει οι τεχνικοί του ΟΤΕ και αυτοί των εναλλακτικών παρόχων να συνεργάζονται μεταξύ τους άψογα. Δυστυχώς όμως, ούτε ο ΟΤΕ (ο οποίος όπως ανέφερα νωρίτερα αποτελεί το βασικό bottleneck στην διαδικασία απελευθέρωσης του τοπικού βρόχου και παροχής δυνατότητας επιλογής και αλλαγής παρόχου, καθόσον δεν έχει κανένα συμφέρον να βοηθήσει στην διαδικασία) αλλά ούτε οι εναλλακτικοί πάροχοι ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν το "big bang" που συνετελέσθη στην ευρυζωνικότητα το 2007 μέσω της απελευθέρωσης του (τοπικού) βρόχου (LLU). (Για βρόχο, βλέπε: Useful_Info_LLU.pdf)

Είναι απόλυτα σωστή η διευκρίνιση που κάνετε στην αρχή της ερώτησης ότι η εισήγηση για τροποποίηση του χρόνου ενεργοποίησης ενός βρόχου αφορά μόνο τους **ανενεργούς βρόχους**, δηλαδή

γραμμές που τη στιγμή της αίτησης είτε δεν υπάρχουν (δεν έχουν εγκατασταθεί) είτε δεν χρησιμοποιούνται από κάποιο συνδρομητή. Η τροποποίηση αυτή έρχεται να καλύψει μία πρακτική ανάγκη γιατί η ενεργοποίηση ενός ανενεργού βρόχου απαιτεί πρόσθετες, εξωτερικές εργασίες που αφορούν στην ενεργοποίηση της γραμμής. Πιο συγκεκριμένα, οι εργασίες που απαιτούνται για την κατασκευή και παράδοση ενός ανενεργού βρόχου διαφέρουν σημαντικά από την περίπτωση του ενεργού βρόχου, αφού -- εκτός των εργασιών που εκτελούνται και στις δύο περιπτώσεις στον κατανεμητή ενός αστικού κέντρου -- στην περίπτωση ανενεργού βρόχου απαιτείται επιπλέον μετάβαση εξωτερικού συνεργείου του ΟΤΕ στην είσοδο του χώρου του τελικού χρήστη καθώς επίσης και εργασίες στον υπαίθριο κατανεμητή και στον ακραίο διακλαδωτή στον οποίο υπάγεται ο τελικός χρήστης.

Δεν μπορούμε συνεπώς να λέμε ότι η παροχή ενός ενεργού βρόχου θα πρέπει να γίνεται μέσα σε **13 εργάσιμες μέρες** (από την ημερομηνία που ο ΟΤΕ παραλάβει την αίτηση του πελάτη από τον πάροχο του και εφόσον ο πάροχος έχει επάρκεια πόρων στο συγκεκριμένο αστικό κέντρο) και η παροχή ενός ανενεργού βρόχου (που απαιτεί τις πιο πάνω επιπρόσθετες εξωτερικές εργασίες και την μετακίνηση συνεργείου) να πρέπει επίσης να γίνεται μέσα σε 13 εργάσιμες μέρες. Επιπλέον, η αύξηση που αποφασίσαμε είναι από 13 σε 18 (και όχι σε 25, όπως είχε προτείνει ο ΟΤΕ) εργάσιμες μέρες, καθώς η ΕΕΤΤ συνεκτιμώντας τα ανωτέρω θεώρησε εύλογο να αποδεχθεί μεν την πρόταση ΟΤΕ ως προς την αύξηση του χρόνου παράδοσης των ανενεργών βρόχων, αλλά λαμβάνοντας υπόψη και την σοβαρή αντίρρηση των άλλων παρόχων, να μειώσει το προταθέν στη δημόσια διαβούλευση περιθώριο παράδοσης, από είκοσι πέντε (25) σε δεκαοκτώ (18) εργάσιμες μέρες, δηλαδή τελικά να αυξηθεί το ισχύον χρονοδιάγραμμα παράδοσης ανενεργού βρόχου κατά μόνο πέντε (5) εργάσιμες μέρες.

Τέλος, θα πρέπει επίσης να είμαστε προσεκτικοί όταν προβαίνουμε σε συγκρίσεις μεταξύ αγοράς μιας σύνδεσης ΑΡΥΣ από τον ΟΤΕ και αγοράς υπηρεσιών από άλλον πάροχο μέσω σύνδεσης (τοπικού) βρόχου (LLU).

Ένας συνδρομητής, ο οποίος επιθυμεί να αγοράσει ευρυζωνική σύνδεση ΑΡΥΣ και **ήδη διαθέτει τηλεφωνική γραμμή**, θα πρέπει να περιμένει περίπου 10 εργάσιμες μέρες, είτε προμηθευτεί την εν λόγω υπηρεσία από τον ΟΤΕ είτε την προμηθευτεί από εναλλακτικό πάροχο. Σε περίπτωση όμως που επιθυμεί να αγοράσει την ευρυζωνική σύνδεση από εναλλακτικό πάροχο μέσω βρόχου, τότε -- όπως είπαμε νωρίτερα -- ισχύουν οι 13 εργάσιμες μέρες. Συνεπώς, εδώ, δεν υπάρχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για κανέναν. (Υπενθυμίζεται ότι η υπηρεσία ΑΡΥΣ του ΟΤΕ μπορεί να συγκριθεί μόνο με την υπηρεσία παρόχου που δίνεται μέσω **ενεργού** βρόχου, εφόσον και στις δύο περιπτώσεις υπάρχει ήδη λειτουργούσα τηλεφωνική γραμμή.)

Από την άλλη πλευρά, ένας συνδρομητής, ο οποίος επιθυμεί να αγοράσει ευρυζωνική σύνδεση που απαιτεί **νέα τηλεφωνική γραμμή**, έχει την επιλογή να αγοράσει τη σύνδεση αυτή είτε από έναν εναλλακτικό πάροχο χρησιμοποιώντας **ανενεργό** βρόχο, οπότε θα χρειαστεί όπως είπαμε 18 εργάσιμες μέρες, είτε να αγοράσει τη σύνδεση αυτή από τον ΟΤΕ, οπότε θα πρέπει πρώτα να ενεργοποιηθεί μια νέα τηλεφωνική γραμμή και στη συνέχεια ο συνδρομητής να πάρει τη σύνδεση μέσω ΑΡΥΣ. (Ο χρόνος ενεργοποίησης της νέας τηλεφωνικής γραμμής είναι χρόνος που απαιτεί ο ΟΤΕ, δεν είναι ρυθμιζόμενος από την ΕΕΤΤ, αναφέρεται μόνο στα πλαίσια της ποιότητας της Καθολικής Υπηρεσίας ότι το 80% των νέων συνδέσεων πρέπει να δίνονται σε μία εβδομάδα). Στη δεύτερη αυτή περίπτωση λοιπόν, ο χρόνος αναμονής είναι το άθροισμα του χρόνου αναμονής για την ενεργοποίηση από τον ΟΤΕ της νέας τηλεφωνικής γραμμής (τουλάχιστον 7 μέρες) και του χρόνου παροχής της ευρυζωνικής σύνδεσης μέσω ΑΡΥΣ (10 ημέρες).

Με άλλα λόγια η τροποποίηση αυτή (των 13 σε 18 εργάσιμες μέρες) έρχεται να αναιρέσει μία πιθανή διάκριση σε βάρος του ΟΤΕ και να διασφαλίσει ότι ο ανταγωνισμός και στην περίπτωση αυτή θα γίνεται με ίσους όρους.»

Χρόνος ενεργοποίησης LLU, κριτήριο αξιολόγησης παρόχου;

*** Η ΕΕΤΤ έχει καταθέσει τις προτάσεις της για την Αξιολόγηση των Παρόχων και ήδη οι προτάσεις αυτές βρίσκονται στην φάση της Δημόσιας Διαβούλευσης. Ωστόσο υπάρχουν σημεία μέσα στις προτάσεις της ΕΕΤΤ που προκαλούν ερωτήματα: για παράδειγμα ο χρόνος ενεργοποίησης ενός LLU βρόχου θα προσμετράται στην αξιοπιστία ενός παρόχου. Μήπως με αυτόν τον τρόπο ο ΟΤΕ καθίσταται παράγοντας της αξιολόγησης των παρόχων;**

«Καταρχήν μία διόρθωση για να αποφευχθούν τυχόν παρανοήσεις. Δεν τίθεται θέμα αξιολόγησης των παρόχων εκ μέρους της ΕΕΤΤ αλλά **ενδυνάμωσης του καταναλωτή** με τα κατάλληλα εργαλεία που

θα του επιτρέπουν, όταν καλείται να επιλέξει μεταξύ διαφορετικών προϊόντων, να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο την τιμή και την ταχύτητα αλλά και άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήσαμε μία Ομάδα Εργασίας, η οποία μελέτησε το θέμα της ποιότητας των υπηρεσιών σταθερής και κινητής τηλεφωνίας καθώς και ευρυζωνικής πρόσβασης. Η Ομάδα κατέθεσε μια ολοκληρωμένη πρόταση προς διαβούλευση και ολοκληρώνεται η διαδικασία αποκωδικοποίησης και ανάλυσης των παρατηρήσεων και προτάσεων που μας είχαν υποβληθεί. Με βάση τα στοιχεία αυτά προχωρήσαμε, όπως ανέφερα και σε προηγούμενη ερώτησή σας, στην επιλογή των δεικτών που αναδεικνύονται ως οι πλέον κατάλληλοι για να υποστηρίξουν τον καταναλωτή στο έργο της επιλογής του καταλληλότερου για τις ανάγκες του πακέτου υπηρεσιών.

Ανάμεσα σε αυτούς τους δείκτες, ορίζεται και ο γενικός δείκτης «Χρόνος Παροχής Αρχικής Σύνδεσης» που -- σε γενικές γραμμές -- αφορά τους χρόνους παροχής σύνδεσης για το 95% και το 99% των **γρηγορότερα** ικανοποιηθεισών παραγγελιών κατά την διάρκεια του διαστήματος παρακολούθησης (π.χ. για διάστημα παρακολούθησης ενός ημερολογιακού μηνός, υποθέτουμε ότι στο σύνολο των 100 γρηγορότερα ικανοποιηθεισών παραγγελιών για βρόχο, το 99% αυτών ανέρχεται σε 4 εργάσιμες ημέρες)

Είναι προφανές, ότι μέχρι να ωριμάσει η σχετική αγορά, ο συγκεκριμένος δείκτης μπορεί να μη μετρά με απόλυτο τρόπο την αξιοπιστία ενός παρόχου. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο τρόπος που αποτυπώνεται ο εν λόγω δείκτης, αφήνει στον καταναλωτή περιθώρια αξιολόγησης για ένα τηλεπικοινωνιακό πακέτο, χωρίς να τον αποπροσανατολίζει, δεδομένου του ότι για πλήθος τηλεπικοινωνιακών προϊόντων, υπάρχει εμπλοκή περισσότερων του ενός τηλεπικοινωνιακών παρόχων.

Στόχος μας είναι στο τέλος της ημέρας να υπάρχει ένας δικτυακός τόπος, όπου ο καταναλωτής θα μπορεί να ενημερωθεί για τους δείκτες ποιότητας όλων των προϊόντων, ώστε να αποφασίζει έχοντας πλήρη ενημέρωση και σταθμίζοντας πως το κάθε προϊόν και ο κάθε πάροχος ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες του.»

Στρατηγική επικοινωνιών του ΥΜΕ, FTTH & EETT

*** Προ ημερών ανακοινώθηκε από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών η Στρατηγική Επικοινωνιών για την περίοδο 2008-2013. Σε αδρές γραμμές η Στρατηγική θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη υποδομών FTTH ανά περιφέρεια, κατά πάσα πιθανότητα με την μέθοδο της ανάθεσης σε εταιρείες οι οποίες στην φάση λειτουργίας των δικτύων θα έχουν τον ρόλο του κατέχοντος ΣΙΑ και θα πωλούν FTTH στην χονδρική αγορά. Αν και είναι εξαιρετικά νωρίς να συζητηθούν οι λεπτομέρειες του σχεδίου, ποιος πιστεύετε πως είναι ο ρόλος τη EETT σε αυτό το νέο τοπίο που θα διαμορφωθεί; Ποιά λάθη από αυτά που έχετε διαπιστώσει στην ρύθμιση του "χάλκινου" LLU πρέπει να αποφευχθούν στην περίπτωση του FTTH**

«Η EETT, ως ο εθνικός ρυθμιστής της αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, είναι επιφορτισμένη με τη **διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του ανταγωνισμού** στην αγορά των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Αυτός θα είναι και ο κύριος ρόλος μας τόσο στο νέο τοπίο όσο και στη μετάβαση προς αυτό. Να εξασφαλίσουμε ότι οι πρωτοβουλίες του Υπουργείου, οι οποίες είναι απαραίτητες και εξαιρετικά σημαντικές, θα λειτουργήσουν προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης της αγοράς και του ανταγωνισμού χωρίς να δημιουργήσουν στρεβλώσεις στο ανταγωνιστικό τοπίο.

Στο πλαίσιο αυτό, όπου διαπιστώνουμε ότι προκύπτουν σχήματα με Σημαντική Ισχύ σε κάποια Αγορά (ΣΙΑ) προχωράμε με ρυθμιστικές παρεμβάσεις. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι τέτοιες ώστε να διασφαλίζουν ότι οι πάροχοι χωρίς ΣΙΑ θα διαθέτουν ανά πάσα στιγμή όλες τις απαιτούμενες τεχνικές λύσεις και επιλογές για να μπορούν να αναπτύσσουν τα προϊόντα που επιθυμούν και παράλληλα να ενθαρρύνουν νέες επενδύσεις. Είμαστε δε σε διαρκή ετοιμότητα για εποπτικές παρεμβάσεις ώστε να αποτρέψουμε παραβάτες συμπεριφορές από οποιαδήποτε πλευρά και αν προέρχονται.

Επιπλέον, εποπτεύοντας εκ του σύνεγγυς την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η EETT έχει τον επιπρόσθετο ρόλο να επισημαίνει τις αδυναμίες και να προτείνει στην Κυβέρνηση θεσμικές ρυθμίσεις για την βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς. Η EETT έχει ήδη υποβάλλει εδώ και μήνες μία σειρά από σχετικές εισηγήσεις και τροπολογίες -- με σημαντικότερη το σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τα δικαιώματα διέλευσης -- και αποτελεί πιεστική ανάγκη **το Κράτος να αποκτήσει πιο γρήγορα αντανακλαστικά** ώστε να ενσωματώνει άμεσα αυτές τις θεσμικές βελτιώσεις προκειμένου να μη διακυβευθεί το ψηφιακό μέλλον της χώρας. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι απαραίτητες διαδικασίες είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες, αλλά θα πρέπει η Κυβέρνηση να αντιληφθεί το κατεπείγον του ζητήματος και να προχωρήσει με ταχύτητα και αποφασιστικότητα στην απλοποίησή τους.

Οι δραστηριότητες αυτές της ΕΕΤΤ θα συνεχίσουν ανεξάρτητα και παράλληλα με οποιαδήποτε Στρατηγική Επικοινωνιών του Κράτους.

Όσον αφορά, τώρα, τη συγκεκριμένη στρατηγική του Υπουργείου Μεταφορών για την ανάπτυξη υποδομών FTTH, η ΕΕΤΤ επανειλημμένα έχει δηλώσει ότι η ανάπτυξη οπτικών δικτύων πρόσβασης μπορεί να συμβάλει καταλυτικά στη σύγκλιση με τις άλλες προηγμένες Ευρωπαϊκές χώρες. Ως εκ τούτου, επικροτεί και υποστηρίζει τη στρατηγική προσέγγιση FTTH του ΥΜΕ, η οποία αναμένεται να έχει ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο. Αυτή τη στιγμή, η ΕΕΤΤ συμβάλλει στην όλη προσπάθεια παρέχοντας προσωπικό της στην κοινή ομάδα εργασίας στελεχών από διάφορους εμπλεκόμενους φορείς.

Στο νέο τοπίο που θα διαμορφωθεί, η ΕΕΤΤ θα έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι η νέα υποδομή που θα δημιουργηθεί θα χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο που θα ενισχύσει τον ανταγωνισμό ώστε να φέρει στον πολίτη-καταναλωτή νέες καινοτόμες και χρήσιμες υπηρεσίες και εφαρμογές. Στην κατεύθυνση αυτή θα είναι επίσης εξαιρετικά σημαντική η εμπειρία που αντλήσαμε την τελευταία διετία στην προσπάθεια μας για την ουσιαστική αδεσμοποίηση του χάλκινου τοπικού βρόχου. Το μοντέλο της «ειδικής ομάδας LLU» που σύστησε η ΕΕΤΤ για να παρακολουθεί από κοντά και να επεμβαίνει δυναμικά στην διαδικασία των συνεγκαταστάσεων και παροχής βρόχων, δούλεψε με επιτυχία και συνέβαλε αποτελεσματικά στη ραγδαία αύξηση των αδεσμοποιητών τοπικών βρόχων και την παροχή στον καταναλωτή της δυνατότητας επιλογής παρόχου και νέων καινοτόμων υπηρεσιών. Ένα ανάλογο μοντέλο ομάδας εργασίας θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί κατά την υλοποίηση του FTTH. (Βέβαια, για να καταστεί αυτό αποτελεσματικό, ενδεχομένως να κριθεί απαραίτητο να προηγηθεί ανάλυση των αντίστοιχων αγορών και ορισμός ενός ή περισσότερων εταιρειών με ΣΙΑ χρησιμοποιώντας γεωγραφικά ή άλλα κριτήρια).

Το **αδύνατο μέχρι στιγμής σημείο** που διαπιστώσαμε κατά την ρύθμιση του χάλκινου βρόχου (και που θα πρέπει να αποφύγουμε στην περίπτωση του FTTH) έχει να κάνει με την κάκιστη εξυπηρέτηση που μέχρι στιγμής λαμβάνει ο καταναλωτής από τον ΟΤΕ και τους εναλλακτικούς παρόχους κατά την αλλαγή παρόχου ή την αίτηση για νέο βρόχο. Ο βασικός λόγος για τον οποίο δημιουργείται αυτό το πρόβλημα είναι διότι ο ΟΤΕ είναι ένας καθετοποιημένος οργανισμός, ο οποίος **δεν κατάφερε να βρει τρόπους καλής συνεργασίας με τους παρόχους-πελάτες χονδρικής του**, και του οποίου το προσωπικό και η μονάδα παροχής χονδρικών προϊόντων έχουν κάθε λόγο να εξυπηρετήσουν κατά προτίμηση τη λιανική μονάδα του ΟΤΕ εις βάρος των εναλλακτικών παρόχων. Για να αποφευχθούν εξ αρχής ανάλογα προβλήματα κατά την χονδρική παροχή βρόχων ινών στους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους λιανικής από τον ανάδοχο ή ανάδοχους του προγράμματος του ΥΜΕ, προτείνουμε στο ΥΜΕ κάθε επιχείρηση/ ανάδοχος που θα εγκαταστήσει και θα εκμεταλλεύεται χονδρικά το δίκτυο **να απαγορευτεί να είναι ταυτόχρονα και πάροχος** που εκμεταλλεύεται το δίκτυο και παρέχει υπηρεσίες στο κοινό. Εάν παρόλα ταύτα επιτρέψουν σε μια επιχείρηση/ανάδοχο να είναι ταυτόχρονα και πάροχος, τότε να **υποχρεωθεί αυτή να προβεί σε ουσιαστικό διαρθρωτικό διαχωρισμό** μεταξύ της δραστηριότητας πωλήσεως FTTH στην χονδρική αγορά (στους παρόχους) και εκείνης που καθιστά την ίδια πάροχο υπηρεσιών στο κοινό.

Επειδή δε η επιτυχία του έργου του ΥΜΕ εξαρτάται, εκτός άλλων, και από την απρόσκοπτη δυνατότητα πρόσβασης οποιουδήποτε ενοίκου στο δίκτυο οπτικών ινών, η ΕΕΤΤ προσανατολίζεται να συστήσει ομάδα εργασίας, η οποία, αφού μελετήσει τους κανονισμούς και υποχρεώσεις που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και λάβει υπόψη την ελληνική νομοθεσία, θα προσδιορίσει τις υποχρεώσεις των ιδιοκτητών κτιρίων, των ενοίκων και των παρόχων όσον αφορά την απρόσκοπτη και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στο δίκτυο FTTH μέσω της ενδοκτιριακής καλωδιακής υποδομής.

Τέλος, η γενικότερη Στρατηγική Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υπουργείου θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε -- κατά κάποιον τρόπο -- να καλυφθεί εξίσου ικανοποιητικά και η Περιφέρεια. Εάν τα οικονομοτεχνικά μοντέλα και εναλλακτικά σενάρια δείξουν ότι το FTTH είναι επιχειρηματικά βιώσιμο σε λίγες πυκνοκατοικημένες πόλεις (τουλάχιστον αυτό δείχνει η διεθνής εμπειρία), θα πρέπει η γενικότερη στρατηγική του Υπουργείου να συμπεριλάβει εναλλακτικούς τρόπους και κίνητρα με τα οποία παράλληλα (και μέχρις ότου επεκταθεί και το FTTH και σ' αυτούς) να δίνεται αρκετά μεγάλη ευρυζωνική ταχύτητα και υπηρεσίες και στους κατοίκους των υπολοίπων -- των λιγότερο πυκνοκατοικημένων -- πόλεων.»

Πολιτική επιβολής και είσπραξης προστίμων της ΕΕΤΤ

*** Μια ερώτηση που έχει γίνει πολλές φορές και αφορά στην πολιτική των προστίμων αλλά δεν έχουμε σαφή εικόνα: Τελικά τα πρόστιμα πληρώνονται; Αν ναι μετά από πόσο - κατά μέσο όρο - διάστημα; Πληρώνονται στο σύνολό τους ή είναι σύνηθες να μειώνονται μετά**

από δικαστικές προσφυγές, και αν ναι τι ποσοστό του αρχικού προστίμου θα πρέπει καταβάλλουν μέχρι να εκδικαστεί η υπόθεση;

«Κατ' αρχήν, τα πρόστιμα πληρώνονται κανονικά. Οι εταιρείες είναι υποχρεωμένες να πληρώνουν τα πρόστιμα και σε περίπτωση που δεν πράττουν κάτι τέτοιο υπάρχουν σχετικές νόμιμες διαδικασίες, όπως η αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της περιουσίας τους. Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ ότι η αρμοδιότητα είσπραξης των προστίμων μεταβιβάζεται στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. μετά την κοινοποίηση των σχετικών αποφάσεων της ΕΕΤΤ σε αυτές.

Ο νόμος ωστόσο παρέχει στις εταιρείες τη δυνατότητα να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους, προσφεύγοντας στα αρμόδια δικαστήρια για ακύρωση και ενδεχομένως αναστολή του προστίμου. Σε περίπτωση που **το αρμόδιο δικαστήριο αποφανθεί υπέρ της αναστολής εκτέλεσης**, κάτι που συμβαίνει αρκετά συχνά, η είσπραξη αναστέλλεται μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής που έχει ασκηθεί κατά της απόφασης της ΕΕΤΤ με την οποία επιβλήθηκε κάποιο χρηματικό πρόστιμο. Σημειώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις **το Δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη μερική αναστολή εκτέλεσης**. Στην περίπτωση αυτή η ΕΕΤΤ μπορεί να προβεί στις διαδικασίες είσπραξης για το μέρος του προστίμου το οποίο δεν αναστάλη από το Δικαστήριο. Εάν π.χ. σε ένα πρόστιμο 100.000 ευρώ το Δικαστήριο διατάξει την αναστολή για ποσό 60.000 ευρώ, η ΕΕΤΤ μπορεί να προχωρήσει άμεσα στις διαδικασίες είσπραξης του υπολοίπου ποσού των 40.000 ευρώ χωρίς να περιμένει την έκδοση απόφασης επί της προσφυγής. Το χρονικό διάστημα της αναστολής είσπραξης ενός προστίμου δεν είναι κάτι που μπορεί να προβλεφθεί ούτε καν με σχετική ακρίβεια. Εξαρτάται από την ανταπόκριση του Δικαστηρίου και την βαρύτητα της εκάστοτε περίπτωσης. Μπορεί να είναι ένα έτος από την επιβολή του προστίμου, μπορεί όμως και 2 έτη ή και παραπάνω σε κάποιες περιπτώσεις.

Με βάση την πρόσφατη νομολογία του Διοικητικού Εφετείου **παρατηρείται μία τάση να μειώνεται το ύψος των προστίμων που επιβάλλει η ΕΕΤΤ**. Στην περίπτωση αυτή είναι προφανές ότι η ΕΕΤΤ εισπράττει μόνο το ποσό το οποίο τελικώς επιδίκασε το Δικαστήριο και σε περίπτωση που στο παρελθόν το είχε εισπράξει ολόκληρο (κάτι τέτοιο θα έχει συμβεί εάν η εταιρεία προς την οποία επιβλήθηκε το πρόστιμο δεν άσκησε αίτηση αναστολής ή άσκησε αίτηση αναστολής και την έχασε) οφείλει να επιστρέψει το μέρος που δεν επιδίκασε το Δικαστήριο.

Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω εδώ αυτό που αναφέρει σχετικά και η 13η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που εξεδόθη πριν μερικές εβδομάδες. Αυτή, μολονότι επικροτεί το έργο της ΕΕΤΤ το οποίο χαρακτηρίζει ως επιτυχημένο και συμπεριλαμβάνει την Ελλάδα στις 6 χώρες της Ευρώπης «στις οποίες **η αποτελεσματική ρυθμιστική πολιτική (better regulation) έχει βελτιώσει τις συνθήκες της αγοράς**», εντούτοις επισημαίνει **ότι η αποτελεσματικότητα των ρυθμιστικών κυρώσεων που επιβάλλει ο Εθνικός Ρυθμιστής στην εταιρεία με ΣΙΑ (δηλαδή στον ΟΤΕ) μειώνεται σημαντικά λόγω των αδυναμιών που συνεχίζει να παρουσιάζει η διαδικασία προσφυγών στη δικαιοσύνη, λόγω των σημαντικών καθυστερήσεων και της αναποτελεσματικότητας της**.

Για να αυξηθεί περισσότερο η αποτελεσματικότητα της ΕΕΤΤ, έχουμε εδώ και πολύ καιρό προτείνει στο ΥΜΕ τροπολογία με την οποία εισάγεται η προϋπόθεση καταβολής ποσού ίσου με το 20% του επιβαλλομένου προστίμου, προκειμένου να συζητηθεί η προσφυγή κατά σχετικών αποφάσεων της Ε.Ε.Τ.Τ. Παράλληλα, να τίθεται ανώτατο όριο 500.000 ευρώ, το οποίο περιορίζει εύλογα το ύψος του καταβλητέου ποσού σύμφωνα και με την αρχή της αναλογικότητας.»

Άδειες WiMax

*** Η πρόοδος της διείσδυσης της ευρυζωνικότητας είναι κοινός τόπος και τα στατιστικά νούμερα, όπως αυτά αποτυπώνονται στις ανακοινώσεις της ΕΕΤΤ μιλάνε από μόνα τους. Όμως ενώ η ενσύρματη ευρυζωνικότητα κάνει πραγματικά άλματα παρατηρείται μια χαρακτηριστική στασιμότητα στην ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο και μιλάμε φυσικά για το WiMax. Την ίδια στιγμή που έχουμε ραγδαίες ανά τον κόσμο εξελίξεις στα δίκτυα WiMax, στην Ελλάδα, οι 4 άδειες μοιάζει να μένουν αναξιοποίητες. Είστε ευχαριστημένοι από την μέχρι τώρα πορεία υλοποίησης τους; Σκέφτεστε το ενδεχόμενο επαναδημοπρατήσης κάποιων από αυτές; Παράλληλα ποιες κινήσεις μπορούν να γίνουν ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη αξιοποίηση αδειών που θα χορηγηθούν στο μέλλον;**

«Καταρχήν πρέπει να αποσαφηνιστεί το καθεστώς των 4 αδειών που αναφέρετε. Οι άδειες δόθηκαν για χρήση ραδιοφάσματος στη φασματική περιοχή των 3.5 GHz, με σκοπό την εγκατάσταση, λειτουργία και εκμετάλλευση δημόσιου τηλεπικοινωνιακού δικτύου σταθερής ασύρματης πρόσβασης, **χωρίς να ορίζεται η τεχνολογία (technology neutrality)** για την ανάπτυξη των δικτύων.

Αναλυτικότερα, με δημοπρασία που διεξήχθη τον Δεκέμβριο του 2000 χορηγήθηκαν τον Ιανουάριο του 2001 στους υπερθεματιστές **3 Ειδικές Άδειες**. Οι κάτοχοι των Αδειών ανέλαβαν την υποχρέωση να μπορούν να παρέχουν ραδιοκάλυψη τουλάχιστον στο 20% του πληθυσμού της χώρας, εντός 2 ετών από την ημερομηνία χορήγησης των Αδειών. Επιπρόσθετα ανέλαβαν την υποχρέωση να δραστηριοποιούνται σε 4 τουλάχιστον Διοικητικές Περιφέρειες της χώρας, της επιλογής τους.

Η **τέταρτη άδεια** δόθηκε τον Αύγουστο του 2006 μετά από δημοπρασία που έλαβε χώρα τον Ιούλιο, για τη χορήγηση του Δικαιώματος Χρήσης Ραδιοσυχνοτήτων Σταθερής Ασύρματης Πρόσβασης και την παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών στο κοινό, στη ζώνη των 3,5 GHz (στο τμήμα 3459-3473 & 3559-3573 MHz). Η εταιρεία που αδειοδοτήθηκε ανέλαβε την υποχρέωση να αναπτύξει την αναγκαία υποδομή για την παροχή ευρυζωνικών υπηρεσιών τουλάχιστον στο 20% του πληθυσμού σε επτά γεωγραφικές ζώνες της χώρας εντός τεσσάρων ετών από τη χορήγηση του δικαιώματος.

Η ασύρματη ευρυζωνικότητα αναμένεται -- στα αρχικά τουλάχιστον στάδια -- να λειτουργήσει συμπληρωματικά ως προς την ενσύρματη παρέχοντας την δυνατότητα κινητικότητας. Είναι επίσης δεδομένο ότι ασύρματη ευρυζωνικότητα παρέχεται όχι μόνο από το WiMax αλλά και από ένα πλήθος τεχνολογιών με πιο χαρακτηριστικές τις 3G & WiFi που έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται σε σημαντικό βαθμό στην χώρα μας.

Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι στα πλαίσια του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου προκρίνεται ο ανταγωνισμός όχι μόνο των εταιρειών αλλά και των τεχνολογιών ώστε οι πλέον αποτελεσματικές να κυριαρχήσουν και να επιβιώσουν. Δεν επιλέγονται δηλαδή από τον Ρυθμιστή τεχνολογίες, αλλά ο ρόλος της επιλογής αφήνεται στην αγορά. Για τον λόγο αυτό οι άδειες που αναφέρετε στο ερώτημα σας είναι τεχνολογικά ουδέτερες και δεν επιβάλλουν την τεχνολογία που θα χρησιμοποιηθεί. Η απαίτηση που επιβάλλεται είναι να χρησιμοποιούνται για την παροχή σταθερής ασύρματης πρόσβασης.

Με βάση τα στοιχεία που υποβάλλουν οι αδειοδοτημένες εταιρείες, διαπιστώνεται ότι πληρούν τις ελάχιστες υποχρεώσεις των όρων των αδειών τους. Κατά συνέπεια δεν τίθεται σήμερα θέμα συζήτησης προς την κατεύθυνση της επαναδημοπράτησης. Αν δούμε όμως τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την πορεία της Ελληνικής αγοράς, θα διαπιστώσουμε ότι τα εναλλακτικά δίκτυα γενικότερα και ειδικότερα τα Δίκτυα Σταθερής Ασύρματης Πρόσβασης (ΣΑΠ) έχουν συνεισφέρει μέχρι σήμερα ελάχιστα στην ευρυζωνική ανάπτυξη. Κατά συνέπεια μπορώ να πω ότι είμαι **πλήρως απογοητευμένος** από τη μέχρι τώρα αξιοποίησή τους. Το πρόβλημα αυτό δεν είναι αμιγώς ελληνικό και σχετίζεται τόσο με τις τεχνολογικές εξελίξεις (θυμίζω ότι την περίοδο της πρώτης δημοπράτησης αδειών όλοι οι αναλυτές προέβλεπαν ταχεία πτώση στις τιμές του τερματικού εξοπλισμού, η οποία δεν ήλθε ποτέ) όσο και με τις επιχειρηματικές επιλογές των παρόχων που αποκτούν τις άδειες αυτές.

Η ΕΕΤΤ πάντως είναι αποφασισμένη να ελέγξει αυστηρά την τήρηση των όρων της άδειας για την ανάπτυξη των δικτύων τους. **Οι άδειες αυτές περιλαμβάνουν και συγκεκριμένους όρους ραδιοκάλυψης οι οποίοι εφόσον δεν τηρούνται επιβάλλονται οι νόμιμες κυρώσεις που μπορούν να φθάσουν μέχρι ανάκληση της άδειας.** Επιπλέον, με βάση το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, παρέχεται η **δυνατότητα μεταβίβασης των αδειών** με ευέλικτες διαδικασίες ώστε η άδεια να αποδώσει την μέγιστη αξία καταλήγοντας στον πάροχο που μπορεί να την χρησιμοποιήσει αποτελεσματικότερα.

Από την άλλη πλευρά όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι πέρα των όσων αναφέρθηκαν σχετικά με τον ανταγωνισμό, **η ανάπτυξη των ασύρματων δικτύων δυσχεραίνεται από την αντίδραση που εκδηλώνεται στην εγκατάσταση κεραιοσυστημάτων.** Οι προβλεπόμενες δε σύνθετες και μακροχρόνιες διαδικασίες αδειοδότησης αυξάνουν τις δυσχέρειες και αυξάνουν σημαντικά το κόστος και το ρίσκο κάθε επιχειρηματικού εγχειρήματος.»

Άδειες κινητής τηλεφωνίας

*** Σε ότι αφορά τις αντίστοιχες άδειες κινητής τηλεφωνίας, μετά την πλήρη συγχώνευση της Q Telecom από την Wind γεννάται το ερώτημα ποια είναι η σκοπιμότητα ένας τηλεπικοινωνιακός όμιλος να κάνει χρήση δύο αδειών κινητής. Σκοπεύει η ΕΕΤΤ να ζητήσει την επιστροφή της άδειας στο όνομα της Q Telecom που κατέχει η Wind; Αν ναι, πρόκειται να επαναδημοπρατηθεί η συγκεκριμένη άδεια, ίσως με ρήτρα επιστροφής του παρεχομένου φάσματος σε περίπτωση εξαγοράς της εταιρίας εκμετάλλευσης της, ώστε να μειωθεί η δράση του υφιστάμενου ολιγοπωλίου;**

«Η συγχώνευση της Q-Telecom με την Wind ολοκληρώθηκε μετά την λήψη όλων των απαραίτητων εγκρίσεων υπό την ΕΕΤΤ. Η ΕΕΤΤ, κατά την εξέταση της συγχώνευσης, εξέτασε και την συμβατότητα με τους όρους που συνοδεύουν τις Ειδικές Άδειες, τις οποίες κατείχαν οι δύο εταιρείες και ειδικότερα με τις άδειες κινητής τηλεφωνίας 2ης γενιάς. Μετά την εξέταση όλων των στοιχείων, η ΕΕΤΤ προέβη (α) στην έγκριση της συγχώνευσης της TIM ΕΛΛΑΣ με την Q-Telecom, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη και (β) στην προσαρμογή της Απόφασης ΕΕΤΤ, με την οποία χορηγήθηκε η άδεια κινητής τηλεφωνίας 2ης γενιάς στην εταιρεία Info-quest, με βάση την οποία λειτουργούσε η Q-Telecom.

Σύμφωνα με την ανωτέρω Απόφαση και τους όρους που την συνοδεύουν **δεν προκύπτει περιορισμός των δικαιωμάτων χρήσης ανά Πάροχο**. Μετά την συγκέντρωση με την Q-Telecom, το φάσμα που κατέχει η Wind δεν υπερβαίνει το φάσμα που διαθέτει η Vodafone ή η Cosmote. Για να το θέσω με πιο πρακτικούς όρους, σημασία δεν έχει τόσο η άδεια κινητής τηλεφωνίας όσο η ζώνη φάσματος ραδιοσυχνοτήτων που τη συνοδεύει, που αποτελεί τον αναγκαίο πόρο για την παροχή υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας. Η άδεια χρήσης της συγκεκριμένης ζώνης που χορηγήθηκε στην Q-Telecom αποτελεί ένα περιουσιακό στοιχείο, το οποίο προφανώς συνυπολογίστηκε κατά την εξαγορά της εταιρείας. »

Το μέλλον του φάσματος των 700MHz ...

*** Εν όψει της απελευθέρωσης ενός σημαντικού φάσματος συχνοτήτων από την μετάβαση στην επίγεια ψηφιακή τηλεόραση, υπάρχει ένας εκτενής προβληματισμός ανά τον κόσμο για νέες χρήσεις που μπορούν να προκύψουν. Η χώρα μας βρίσκεται εν αναμονή των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία προανατολίζεται στην χρήση του φάσματος των 700MHz για το mobile TV ενώ άλλες ρυθμιστικές αρχές όπως η Αγγλική Ofcom έχει ήδη προαναγγείλει την δημοπράτηση του ίδιου φάσματος για χρήση που θα επιλέξει ο ανάδοχος. Ποια πιστεύετε πως είναι η βέλτιστη λύση για το μέλλον των 700MHz; Πιστεύετε πως τα 700MHz μπορούν να εξελιχθούν σε ένα κομμάτι φάσματος ικανό για την ασύρματη ευρυζωνική πρόσβαση;**

«Είναι γνωστό ότι σε όλη την Ευρώπη η μετάβαση στην επίγεια ψηφιακή τηλεόραση αναμένεται να ελευθερώσει μέρος του φάσματος το οποίο σχεδιάζεται να διατεθεί για άλλες πλην της τηλεόρασης χρήσεις. Η τηλεόραση καταλαμβάνει σήμερα τμήμα του καλύτερου φάσματος, το οποίο της είχε δοθεί πριν από πολλά χρόνια όταν δεν υπήρχε τότε ανάγκη για άλλες εναλλακτικές χρήσεις του. Σήμερα όμως η ραγδαία ανάπτυξη των ασύρματων τεχνολογιών έχει επιφέρει δραματική αύξηση στην ζήτηση εύρους φάσματος. Το «**ψηφιακό μέρισμα**» (digital dividend) που θα προκύψει στην Ελλάδα (καθόσον 6-8 ψηφιακά κανάλια μπορούν να χωρέσουν σε ένα αναλογικό κανάλι), **εξαρτάται και από το πλήθος των ψηφιακών καναλιών που η Πολιτεία θα διαθέσει για τηλεοπτική εκπομπή**. Με τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στον Ν. 3592/2007 περιγράφεται σε γενικές γραμμές η διαδικασία για την μετάβαση στην ψηφιακή τηλεόραση στη χώρα μας. Η ΕΕΤΤ, σύμφωνα με τις αρμοδιότητές της, επιθυμεί να συνδράμει στην επιτάχυνση της μετάβασης στην ψηφιακή τηλεόραση μέσα στα χρονικά πλαίσια που έχει καθορίσει η ΕΕ, καθώς είναι σημαντικό για τη χώρα μας να μην καθυστερήσει.

Στη παγκόσμια Διάσκεψη Ραδιοεπικοινωνιών (World Radiocommunication Conference WRC-07) της ITU που διοργανώθηκε στη Γενεύη από τις 22 Οκτωβρίου μέχρι τις 16 Νοεμβρίου 2007, ψηφίστηκε από τις περισσότερες χώρες της CEPT η περιοχή της ζώνης συχνοτήτων 790-862 MHz να διατεθεί στην κινητή υπηρεσία, για την ανάπτυξη συστημάτων IMT (International Mobile Communications) – κάτι ανάλογο με το 3G -- και υπηρεσιών, με προστασία στις υπηρεσίες ευρεκπομπής (να μην επιδρούν στους δέκτες της ψηφιακής τηλεόρασης που θα χρησιμοποιούν γειτονικό φάσμα) και με ημερομηνία έναρξης αυτών των υπηρεσιών από το τέλος του 2011 και μετά.

Προτείνουμε **το ψηφιακό μέρισμα που θα προκύψει στην χώρα μας να είναι ανάλογο εύρους** με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες ώστε να δοθεί η δυνατότητα να **αναπτυχθούν δίκτυα που θα συμβάλουν στην προώθηση της υψηλής ταχύτητας ασύρματης ευρυζωνικής πρόσβασης στο Διαδίκτυο και καινοτόμων υπηρεσιών**, όπως π.χ. ασύρματη πρόσβαση σε ευρυζωνικές υπηρεσίες (ιδίως για την Περιφέρεια και να ελληνικά νησιά), κινητή ευρυζωνικότητα (mobile broadband), νέες κινητές πολυμεσικές υπηρεσίες (mobile multimedia services), διαδραστική ψηφιακή τηλεόραση, κλπ. Το ποια συγκεκριμένη εφαρμογή ή τεχνολογία θα αποτελέσει την καλύτερη λύση για το ψηφιακό μέρισμα είναι κάτι που θα πρέπει να προκύψει και από τους μηχανισμούς της αγοράς.»

Το φάσμα των 900MHz και η ανάπτυξη δικτύων GSM & UMTS

*** Ορισμένες εταιρίες κινητής τηλεφωνίας σε διάφορες χώρες έχουν εκφράσει το ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσουν μέρος του φάσματος των 900 MHz για δίκτυο UMTS, και μάλιστα εδώ και λίγους μήνες λειτουργεί στη Φινλανδία ένα 3G δίκτυο σε αυτή τη συχνότητα. Ωστόσο το φάσμα των 900 MHz έχει διατεθεί στους παρόχους αποκλειστικά για δίκτυα GSM, πράγμα που σημαίνει ότι πριν κάνει κάτι τέτοιο ένας πάροχος θα πρέπει να πάρει την άδεια του ρυθμιστή. Έχει εκδηλωθεί προς εσάς σχετικό ενδιαφέρον από κάποια ελληνική εταιρία κινητής; Σε περίπτωση που συμβεί αυτό, η EETT θα δώσει το πράσινο φως; Και αν ναι, θα ζητήσει κάποιο αντάλλαγμα όπως για παράδειγμα την επιστροφή μέρους του υπέρογκου φάσματος που διαθέτουν συγκεκριμένοι ελληνικοί πάροχοι κινητής;**

«Σύμφωνα με τα υφιστάμενα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων που έχουν εκδοθεί από την EETT, το φάσμα των 900 MHz μπορεί να χρησιμοποιείται από τους κατόχους μόνο για την ανάπτυξη δικτύων GSM. Στα πλαίσια όμως της γενικότερης τάσης που διαμορφώνεται σε όλη την Ευρώπη για χρήση του φάσματος των 900 MHz για δίκτυα GSM και UMTS, **έχει εκφραστεί ενδιαφέρον** προς αυτή την κατεύθυνση και από την ελληνική αγορά κινητής τηλεφωνίας.

Προς το παρόν είναι ακόμα σε εφαρμογή η Οδηγία της ΕΕ 87/372/ΕΕΚ, γνωστή ως «Οδηγία για την ανάπτυξη της GSM τεχνολογίας» (GSM Οδηγία), σύμφωνα με την οποία η ζώνη συχνοτήτων των 900 MHz έχει κατανεμηθεί για την ανάπτυξη συστημάτων κινητής τηλεφωνίας 2ης Γενιάς, με βάση το πρότυπο GSM του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Προτυποποίησης (ETSI).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ετοιμάσει και βρίσκεται στο τελικό στάδιο έγκρισης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, μία νέα Οδηγία σύμφωνα με την οποία ανακαλείται η ισχύς της παραπάνω «GSM Οδηγίας». Στόχος είναι να προσφερθεί μεγαλύτερο εύρος επιλογής υπηρεσιών εξασφαλίζοντας μέσω της τεχνολογικής ουδετερότητας τον ανταγωνισμό των τεχνολογιών. Προς τούτο έχουν συνταχθεί από την ECC (Electronic Communication Committee) τεχνικές οδηγίες για το θέμα την χρήσης του 3G στα 900 και της συνύπαρξης με άλλες τεχνολογίες.

Η EETT, ανταποκρινόμενη στις διεθνείς εξελίξεις, και λαμβάνοντας υπόψη την ελληνική πραγματικότητα όσον αφορά τα υφιστάμενα δικαιώματα χρήσης στα 900MHz βρίσκεται σε στάδιο μελέτης του θέματος.

Πριν από οποιαδήποτε απόφαση θα προηγηθεί εξαντλητική Δημόσια Διαβούλευση, έχοντας πάντα σαν γνώμονα τη βέλτιστη αξιοποίηση του φάσματος και τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν για τον καταναλωτή χωρίς βεβαίως να θίγεται ο ανταγωνισμός. Μετά τη Διαβούλευση, η EETT θα επεξεργαστεί τις προτάσεις και τα σχόλια που θα προκύψουν και θα καθορίσει τις αναγκαίες αλλαγές για τη διάθεση της χρήσης του φάσματος των 900 MHz για υπηρεσίες 3ης γενιάς.»

Τέλη τερματισμού κλήσεων ...

*** Σχετικά με το ζήτημα της διαφορετικής χρέωσης κλήσεων από τους παρόχους, ανάλογα με το δίκτυο που τερματίζουν, και τις περιπτώσεις που τα πακέτα δωρεάν κλήσεων συμπεριλαμβάνουν μόνο συγκεκριμένους παρόχους, ποιά είναι η αποψη σας;**

«Το πώς τιμολογεί ένας πάροχος τις κλήσεις, με βάση το δίκτυο στο οποίο τερματίζουν, είναι μία **εμπορική απόφαση** του παρόχου, την οποία δεν μπορούμε να προκαταλάβουμε. Σήμερα παρατηρούμε τα εξής, στα οποία για προφανείς λόγους δεν θα αναφερθώ καθόλου σε ονόματα παρόχων: Οι τιμοκατάλογοι των κλήσεων προς σταθερά είναι κατά κανόνα ενιαίοι και ανεξάρτητοι δικτύου τερματισμού. Υπάρχουν ωστόσο περιπτώσεις που πακέτα δωρεάν κλήσεων περιορίζονται μόνο στις κλήσεις εντός του δικτύου του παρόχου. Στην κινητή τηλεφωνία από την άλλη πλευρά παρατηρείται ορισμένες φορές το αντίστροφο φαινόμενο. Δηλαδή οι δωρεάν κλήσεις παρέχονται κατά κανόνα ανεξάρτητα δικτύου, ενώ οι χρεώσεις των (μη δωρεάν) κλήσεων προς κινητά μπορεί σε κάποιους παρόχους να είναι χαμηλότερες για κλήσεις εντός δικτύου. Άλλοι πάλι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας διατηρούν σήμερα ενιαίο τιμοκατάλογο για (μη δωρεάν) κλήσεις, ανεξάρτητα του δικτύου τερματισμού.

Θα μου επιτρέψετε ωστόσο να πω ότι τα παραπάνω δεν είναι τόσο σημαντικά. Ο κάθε πάροχος σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας διαμορφώνει τα πακέτα του με τον τρόπο που θεωρεί ότι θα συμβάλει στην αύξηση της συνδρομητικής του βάσης χωρίς να θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του.

Το σημαντικό είναι ότι οι πάροχοι σταθερής τηλεφωνίας έχουν πλέον τη δυνατότητα, χάρη στην ουσιαστική αδεσμοποίηση του τοπικού βρόχου, να δημιουργούν πακέτα ιδιαίτερα ελκυστικά για τον καταναλωτή, δημιουργώντας ανταγωνισμό όχι μόνο στο επίπεδο των υπηρεσιών τηλεφωνίας αλλά και στο επίπεδο ευρυζωνικών υπηρεσιών μέσω πρόσβασης στο «τελευταίο μίλι» του δημόσιου τηλεφωνικού δικτύου. Αυτό το γεγονός είναι εξαιρετικά σημαντικό και για τον καταναλωτή που έχει πλέον αποκτήσει νέες επιλογές, άγνωστες σε αυτόν μέχρι πριν από ένα χρόνο, αλλά και για την ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας.»

Φορητότητα αριθμών και ενημέρωση καταναλωτών για τις διαφορετικές χρεώσεις

*** Λόγω της φορητότητας των αριθμών, ο καταναλωτής είναι πρακτικά αδύνατο να γνωρίζει εκ των προτέρων βάση ποιού τιμολογίου θα χρεωθεί, ή αν η κλήση του θα συμπεριλαμβάνεται στα δωρεάν λεπτά, καθώς δεν υπάρχει κανένα δωρεάν αυτοματοποιημένο σύστημα ενημέρωσης (χωρίς κλήση, χρεώσιμη ή μη, στην εξυπηρέτηση πελατών και αναμονή για την απάντηση) που να του δίνει τη δυνατότητα να γνωρίζει σε ποιόν πάροχο ανήκει ο αριθμός που θέλει να καλέσει. Μήπως είναι καιρός η ΕΕΤΤ να υποχρεώσει όλους τους παρόχους να παρέχουν ένα τέτοιο σύστημα ενημέρωσης στους πελάτες τους;**

«Με βάση τον κανονισμό φορητότητας, υπάρχει υποχρέωση ενημέρωσης των συνδρομητών για το σε ποιο δίκτυο βρίσκεται ο καλούμενος αριθμός, μέσω κλήσεων με ατελή χρέωση σε τηλεφωνικά κέντρα εξυπηρέτησης καταναλωτών (π.χ. συνδρομητής της Vodafone πριν πραγματοποιήσει κλήση στον αριθμό 69XXXXXXX, καλεί το customer care της εταιρίας του, για να πληροφορηθεί πόσο θα χρεωθεί για την εν λόγω κλήση). Επειδή πρόκειται για μια προφανώς δύσχρηστη λύση, εξετάζεται από την ΕΕΤΤ, στα πλαίσια επικείμενης τροποποίησης του κανονισμού φορητότητας, η δυνατότητα παροχής διαφορετικού ηχοσήματος από όλους τους παρόχους στην κλήση σε μεταφερόμενους αριθμούς.»